

Motion till riksdagen 2025/26:2833

av **Helena Lindahl m.fl. (C)**

Jord, skog, jakt

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att nationellt fridlysta arter inte avsevärt ska kunna försvåra skogsbruk och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skogsägares rätt till ersättning om möjligheten till brukande inskränks och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett mer ändamålsenligt, förutsägbart och proportionerligt skydd av fåglar och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skogssabotage och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utvidgade väntansavtal och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga om den svenska tolkningen av vad som anses vara ”berörd allmänhet” och som enligt Århuskonventionen har rätt att överklaga miljöbeslut är rimligt avvägd och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om implementeringen av EU:s naturrestaureringslag och tillkännager detta för regeringen.

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna jordförvärvslagstiftningens intention om en balanserad markägarsituation och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att gå vidare med bioekonomiutredningens föreslagna åtgärder och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för en handlingsplan för bioekonomi inom EU som tydliggör och värderar skogens roll för att skapa viktig råvara som möjliggör klimatomställningen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda vilka statliga marker som kan avyttras i mindre poster för att stärka det enskilda ägandet och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över bolags möjligheter att köpa enskilt ägd mark när reservat bildas på deras mark och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka den svenska livsmedelskedjans konkurrenskraft samt öka dess lönsamhet och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att besluta om ett nationellt självförsörjningsmål för livsmedel och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att snabbutreda avgifter och kostnader inom livsmedelskedjan och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att inrätta ett jordbruksavdrag och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska lantbrukets kontroller och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återuppbygga beredskapslager för jordbrukets insatsvaror och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbereda svenska gårdar för kris och krig och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att gå vidare med förslagen i utredningen Livsmedelsberedskap för en ny tid och tillkännager detta för regeringen.

21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna konkurrensen inom svensk dagligvaruhandel och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om höjda ambitioner för livsmedelsfusk och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nya regler för ursprungsmärkning på restauranger och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en djurvälståndssättning för bete och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU bör fatta beslut om en ny djurskyddslagstiftning som fasar ut hönor som hålls i burar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU bör höja sina miljö- och djurskyddskrav för att motsvara de regler och krav som finns i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU ska vara drivande för att få till ett globalt avtal för mer ansvarsfull antibiotikaanvändning, i syfte att bekämpa antibiotikaresistens, och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om farliga djursmittor och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska bli attraktivare att jobba och studera som veterinär med inriktning lantbrukets djur och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om EU:s gemensamma jordbrukspolitik och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för mer resultatorienterade regelverk på EU-nivå och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en större andel av EU:s jordbruksbudget ska gå till miljö- och klimatfrämjande åtgärder och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bättre villkor för investeringsstöd för bevakningsdammar och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över markavvattningsbestämmelserna och tillkännager detta för regeringen.

35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra kommersiell odling av genomredigerade grödor i EU och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka forsknings- och innovationsarbetet inom livsmedel och jordbruk och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en ny portalparagraf i jaktlagstiftning för minskade viltskador och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över EU:s fågeldirektiv så att det anpassas efter arternas utveckling och underlättar jakten på vanliga fåglar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den förändrade skyddsstatusen för varg i art- och habitatdirektivet ska leda till färre vargangrepp och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa länsvisa kartor över särskilt sårbara områden för tamdjurshållningen för att underlätta och skynda på beslut om skyddsjakt och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska den svenska vargstammen och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förändrade regler för jägares och sportskyttars vapenmagasin och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Skog

Sveriges landyta täcks till 70 procent av skog i någon form. Att detaljreglera användningen av all skogsmark är varken önskvärt eller görbart. En politik som bygger på frihet under ansvar, med enkla men tydliga regler, är därför det bästa. Så åstadkommer vi ett hållbart skogsbruk som klarar av att balansera miljö, klimat- och produktionsintressen.

Centerpartiet vill se en skogspolitik som utgår ifrån en stark ägande- och brukanderätt och som bygger vidare på de positiva trenderna med dagens skogspolitik. Sedan nuvarande skogslagstiftning infördes i början av 1990-talet har mycket blivit bättre och

landets över 300 000 skogsägare tar ett stort ansvar för att skogen ska finnas kvar och skötas på ett bra sätt.

Artskydd

Hur den svenska artskyddslagstiftningen ska förenas med ett levande svenskt skogsbruk har länge debatterats. En anledning till att artskyddsbestämmelserna varit så omdebatterade på senare år är att förekomsten av arter som regleras av lagstiftningen är så hög. Det mest kända exemplet är orkidén knärot som förekommer på miljontals platser. Successivt har knärot och andra arter fått en allt mer begränsande effekt på svenskt skogsbruk, trots att det inte har skett några förändringar i lagstiftningen och trots att pågående markanvändning alltjämt är grundlagsskyddad. Förändringarna har konkret yttrat sig så att myndigheterna allt mer börjat behandla avverkningsanmälningar som att de vore tillståndspliktiga. Det har medfört en mängd rättstvister och fått till följd att skogsägare fått orimliga krav på sig att genomföra omfattande utredningar och inventeringar. Den här förskjutningen har sedan utnyttjats av aktivister som sett en chans att stoppa avverkningar genom att sätta i system att överklaga avverkningsanmälningar. Över tid har det skett en stor ökning av antalet ärenden där information kommer in från externa aktörer och även en ökning av antalet ärenden som är föremål för prövning i domstol. Den här utvecklingen behöver brytas och regeringen behöver därför gå till botten med problemen och gå vidare med de tillkännagivanden och förtydliganden som riksdagen fattade beslut om redan 2022:

- Att nationella fridlysta arter inte avsevärt ska kunna försvåra skogsbruk.
- Att markägare ska kunna få ersättning vid ett förbud att bruka marken med hänvisning till artskyddet.
- Att det är staten som ansvarar för att utreda om det finns skyddade arter i ett område, inte skogsägare.

Regeringen presenterade i juli 2025 förslag för att komma till rätta med de problem som funnits för skogsbruket kopplat till de nationella fridlysningsreglerna. Centerpartiet är skeptiska till regeringens förslag då det inte går till botten med den byråkrati som följer med nuvarande regelverk och förslaget stärker heller inte markägarens rätt till ersättning om möjligheten till brukande inskränks. Däremot är det positivt att vissa nationellt fridlysta arter, däribland knärot, ser ut att försvinna från listan över fridlysta arter.

När det gäller vilken påverkan dagens skydd av fåglar har på skogsbruket så är den frågeställningen mer komplex eftersom den är beroende av EU-direktiv, men här har

ändå skogsutredningen (SOU 2025:93) lämnat förslag som förefaller att gå i rätt riktning. Konkret föreslås att det ska upprättas en nationell förteckning över fågelarter vars populationer inte befinner sig på en tillfredställande nivå och att där också ska framgå vilken hänsyn eller vilka åtgärder som behöver vidtas för att bevara eller återupprätta berörda populationer. Förteckningen ska användas som gemensam vägledning för de myndigheter som tillämpar regler till skydd för fåglar och utredarens förhoppning är att det ska leda till att regelverket blir mer ändamålsenligt, förutsägbart och proportionerligt.

Dessa förändringar hoppas Centerpartiet snart ska kunna komma till stånd och att regeringen samtidigt tar tag i ersättningsfrågan för att bibehålla skogsägarnas investeringsvilja. Detta är av stor betydelse för att vi ska lyckas öka den hållbara tillväxten i Sveriges skogar och koldioxidupptaget av densamma. Risken är att regeringen dragit fötterna efter sig så mycket att de inte hinner lägga fram någon proposition före valet 2026, vilket inte går att betrakta som något annat än ett stort misslyckande.

Effektivt skydd som värnar äganderätten

När Centerpartiet ställde sig bakom januariavtalet 2019 var äganderätten för skogen en central del i överenskommelsen. Efter flera års försummelser av tidigare regeringar fanns det behov av att tydliggöra på vilka äganderättsliga grunder svenskt skogsbruk skulle vila. Därför stoppades den rättsosäkra nyckelbiotopsinventeringen och därför förtydligades även rätten till ersättning vid nekat avverkningstillstånd i fjällnära skog. Den inriktningsproposition (prop. 2021/22:58) som beslutades av riksdagen i början av 2022 hade som inriktning att formellt skydd av skog som huvudregel ska vara frivilligt för markägaren och att det ska bli mer restriktivt för staten att tvinga någon att avsäga sig rätten att bruka sin mark.

Sedan regeringen tillträdde har den gjort stora budgetneddragningar inom skogs- och naturvårdspolitik, för att sedan återföra en del medel. Centerpartiet befarar att denna brist på långsiktighet försämrar myndigheternas förmåga att bedriva ett effektivt arbete. Det hotar även att försämrat allmänhetens tillgång till natur eller gå ut över bekämpandet av invasiva arter och granbarkborre. Dessutom räcker inte pengarna för de skyddade områden som är i behov av aktiv skötsel som efterliknar naturliga störningar för att naturvärden bäst ska kunna bevaras.

Det är beklagligt att regeringen inte har möjlighet att prioritera frivilligt formellt skydd på markägarens initiativ på det sätt som var avsikten med den senaste skogspropositionen. Ännu mer beklagligt är när markägare nekas åtgärder med hänvisning till miljöbalken och artskyddsförordningen och går miste om ersättning p.g.a. budgetbrist. Det är inte värdigt en regering som säger sig värna en stark äganderätt.

Skogssabotage

Det är inte helt ovanligt att aktivister hindrar skogsavverkningar genom att ta sig in på områden som maskinföraren har säkerhetsansvar för, vilket skapar ett obehag för föraren – som riskerar bli personligt ansvarig vid en olycka – och det tvingar dessutom fram stopp i arbetet. I den mån polisen har resurser, bedöms brottet ofta till att vara ett egenmäktigt förfarande, det vill säga ett hindrande för skogsägaren och entreprenörerna att nyttja egendomen. Ett tillgreppsbrott som placeras lågt i straffskalan. Centerpartiet anser att straffvärdet borde vara högre då sabotaget får så stora konsekvenser för svensk basindustri, markägare, anlitade lokala småföretagare m.m. Att brottet ska jämföras med snatteri i straffskalan är inte rimligt och regeringen bör därför se över straffvärdet för denna förseelse.

Naturvård

Utvidga väntansavtal

Väntansavtal introducerades 2023 (som ett resultat av den senaste skogspropositionen som Centerpartiet förhandlade) och kan användas för att ersätta markägare under den utdragna process som ofta följer med bildandet av formellt områdesskydd, det vill säga biotopskyddsområde, naturreservat, nationalpark och naturvårdsavtal. Centerpartiet anser att väntansavtal även ska ges till de markägare som får sina avverkningar stoppade på grund av förekomst av fridlysta arter såsom tjäder, lavskrika, mindre hackspett, knärot m.fl. På längre sikt måste nya regler utformas som antingen möjliggör avverkning eller ger skälig ersättning genom formellt skydd.

Se över definitionen av berörd allmänhet

Det har blivit vanligare med överklaganden kring avverkningsanmälningar och miljöbeslut i skogen av ”berörd allmänhet”. I dag anses berörd allmänhet avse såväl enskilda som intresseföreningar. Det innebär att organisationer utan lokal koppling kan driva juridiska processer mot enskilda människor med begränsade resurser, tid och

juridiskt kunnande. Inte sällan berör dessa ärenden marker som sagda organisation har obefintlig relation till och kan glömma så snart processerna är avslutade. För de små lokalsamhällen som får sin lokala ekonomi skjuten i sank blir dock konsekvenserna högst påtagliga och långvariga. Det är problematiskt att vem som helst, oavsett anknytning, kan överklaga. Centerpartiet anser därför att det måste övervägas om den svenska tolkningen av vad som anses vara ”berörd allmänhet” och som enligt Århuskonventionen har rätt att överklaga miljöbeslut är rimligt avvägd.

Hindra överimplementering av EU:s naturrestaureringslag

EU:s naturrestaureringslag kommer ha monumental påverkan på svenska markägare. Implementering behöver ske på ett varsamt sätt för att respektera markägares ägande- och brukanderätt. Referensarealerna bör utgå från läget vid Sveriges EU-inträde 1995 och att restaurera och bevara befintliga naturtyper snarare än att återskapa förindustriella förhållanden. För dem vars brukande inskränks till följd av restaureringskrav måste det erbjudas skälig kompensation.

Levande familjeskogsbruk

Centerpartiet värnar svenskt skogsbruk och i synnerhet det svenska familjeskogsbruket. Med familjeskogsbruket följer en mångfald i brukandet och en anpassningsförmåga som tjänar skogen och det omgivande samhället väl. Därför är vi måna om att ägarbalansen mellan enskilt ägd mark och mark som ägs av skogsbolag, kyrkan eller staten etc. inte ska förändras över tid, så att den enskilt ägda marken minskar. Centerpartiet ser därför med oror på det ökade intresse som finns att testamentera lantbruksegendom till juridiska personer och vill begränsa de möjligheterna i jordförvärvslagen. Med nuvarande lagstiftning går det att runda lagstiftningens intentioner och Centerpartiet anser att det är viktigt att regeringen skyndsamt täpper till de kryphålen innan konsekvenserna blir för stora. Utredning, Juridiska personers förvärv av lantbruksegendom genom testamente (SOU 2024:73), som har analyserat frågan och föreslagit att juridiska personers förvärv av lantbruksegendom genom testamente ska omfattas av förvärvsprövning. Det är ett förslag som välkomnas av Centerpartiet eftersom det skulle värna lagstiftningens intention om en balanserad markägarsituation. Den svenska staten äger mycket skog och bör alltså kunna vara en stor markägare eftersom många markinnehav bottnar i ett tydligt allmänintresse. I de fall det inte finns något tydligt allmänintresse anser Centerpartiet dock att staten bör avyttra sin mark i mindre poster i syfte att stärka det enskilda ägandet. Vi vill att regeringen utreder vilka

statliga marker som kan bli föremål för försäljning. Framför allt berör det statliga Sveaskog, som är Sveriges största skogsägare och som äger över tre miljoner hektar produktiv skogsmark med huvuddelen i norra delen av landet, men det kan även beröra vissa myndigheters skogsinnehav. Direktiven till utredningen behöver även omfatta en översyn av Sveaskogs och skogsbolagens möjligheter att köpa enskilt ägd mark när reservat bildas på skogsbolagens mark, så att bolagen inte utökar sin andel av den bruksbara skogen och det successivt leder till att enskilda får en svagare ställning på virkesmarknaden.

Bioekonomi

Nyttja bioekonomins potential

Bioekonomin är redan idag en central del av svensk ekonomi men här finns även stor tillväxtpotential att leverera ännu större klimatnytta genom att substituera fossila råvaror samtidigt som svensk tillväxt stärks. Bioekonomiutredningen (SOU 2023:84) har föreslagit att en långsiktig bioekonomistrategi som spänner över flera mandatperioder bör tas fram. Utredningen föreslår att strategin bör ha tre fokusområden:

1. Fler resurseffektiva, biobaserade lösningar
2. Ökat regionalt, nationellt och internationellt samarbete
3. Utvecklad kunskapsbas

Centerpartiet ställer sig bakom idén om en sådan strategi. Men mer konkret bör även utredningens förslag om att ta fram nya styrmedel för att stärka en inhemsk produktion av biodrivmedel tas tillvara. Här spelar de areella näringarna en nyckelroll i att producera råvaror till biodrivmedlen.

Europeisk handlingsplan för bioekonomi

I allt större utsträckning påverkar EU svensk skogsförvaltning. Skogsförvaltning är nationell kompetens som utövas av skogsbrukare och markägare, samtidigt som klimatpolitik, miljöpolitik och finanspolitik är EU-politik som i hög grad påverkar det svenska skogsbruket. Centerpartiet är emot den utvecklingen och anser att svensk skogspolitik fortsatt ska utformas i Sverige. Idag lägger EU sig i skogspolitik alltför mycket. Vi vill att utrymmet för nationell och regional anpassning i reglerna som berör skogen ska öka. Det är stor skillnad på en svensk skog och vad man i Nederländerna anser vara skog. Samtidigt vill vi att EU-kommissionen som motvikt till den gångna utvecklingen ska ta fram en handlingsplan för bioekonomi som tydliggör och värderar

skogens ekonomiska värden och roll för att skapa viktig råvara som möjliggör klimatomställningen. Denna bör befästa skogsråvarans betydelse för EU:s omställning, uppvärdera skogsbrukets industriella betydelse och värna äganderätten.

Konkurrenskraftigt jordbruk

Det svenska jordbruket är avgörande för att svenska butiker, restauranger och offentliga bespisningar ska kunna erbjuda klimatsmarta och hälsosamma livsmedel som är producerade med god djuromsorg och omtanke om miljön. Djur på svenska gårdar omfattas av ett av världens starkaste djurskydd, föds upp med en låg och ansvarsfull antibiotikaanvändning och är en förutsättning för en levande landsbygd, öppna landskap och biologisk mångfald. Tyvärr har många svenska gårdar livsmedel svårt att konkurrera med importerade livsmedel mat när det kommer till pris och volym.

Centerpartiet vill därför stärka den svenska livsmedelskedjans konkurrenskraft och öka dess lönsamhet så att den svenska matproduktionen kan öka. Trots att svensk livsmedelsproduktion är avgörande för Sveriges säkerhet och uthållighet vid kris eller krig har svenska regeringar i decennier fört en politik som inneburit en minskad svensk livsmedelsproduktion. Konsekvensen har blivit en ökad import av livsmedel och färre aktiva lantbrukare.

I dag är marknadsandelen svenskproducerade livsmedel och jordbruksvaror oförsvarbart låg inom flera produktkategorier. Dit hör exempelvis nötkött, lamm och mjölk samt några av våra vanligaste trädgårdsgrödor, såsom lök. Dessa livsmedel har vi egentligen goda förutsättningar att producera i Sverige eftersom vi har relativt gott om betesmark och vatten.

Alltjämt är problemet att svenska lantbrukare dukar under av höga kostnader och administrativa bördor. Mer svensk mat skulle göra gott inte bara för den svenska livsmedelsberedskapen. Det skulle också vara bra för miljön och klimatet eftersom miljö- och djurskyddskraven ofta är lägre i andra länder än i Sverige. En ökad svensk livsmedelsproduktion skulle dessutom minska behovet av transporter.

För att råda bot på den låga självförsörjningsgraden av livsmedel anser Centerpartiet att regeringen behöver höja ambitionerna för svensk livsmedelsproduktion. Nytt nationellt mål: Producera 80 procent av maten i Sverige

Centerpartiet anser att Sverige ska ha som målsättning att producera 80 procent av den mat som konsumeras och som vi har goda förutsättningar att producera i Sverige.

Regeringen valde att inte ha med några kvantifierbara mål i den Livsmedelsstrategi 2.0

som presenterades våren 2025 och den enda uttalade målsättning som finns i dagsläget är den från den första livsmedelsstrategin som går ut på att produktionen ska öka, men som inte anger tydligare hur ökningen ska gå till.

Snabbtred vilka avgifter och kostnader som kan sänkas inom livsmedelskedjan
Givet den låga självförsörjningsgraden och -förmågan av livsmedel och det allvarliga säkerhetspolitiska läge Sverige befinner sig i vill vi att regeringen ska tillsätta en snabbtredning som lämnar förslag på skatte- och avgiftssänkningar för den svenska livsmedelskedjan. Detta ligger i linje med det utskottsinitiativ Centerpartiet tagit i riksdagens skatteutskott. Bakgrunden är att det i dag går endast 10 öre av varje matkrona som spenderas i matbutiken till bonden, medan staten får in 11 öre genom moms. En andel som gör att svensk mat blir dyrare och att det svenska jordbrukets konkurrenskraft kraftigt försämras.

Sänk skattebelastningen för företag inom jord-, skogs och vattenbruket genom ett jordbruksavdrag
För att livsmedelsproduktionen ska öka på längre sikt behöver kostnadstrycket minska på Sveriges lantbrukare. Vi vill sänka skattebelastningen långsiktigt för företag inom jord-, skogs och vattenbruket genom ett teknikneutralt jordbruksavdrag som utgår ifrån förslagen i utredningen Vägen mot fossiloberoende jordbruk (SOU 2021:67).
Regeringen bör se över möjligheterna att införa ett jordbruksavdrag.

Minska antalet lantbrukskontroller genom en översyn av befintliga regelverk och en omstöpning av dagens kontrollorganisation
Svenska lantbruksföretag behöver emellanåt kontrolleras för att svenska livsmedel ska kunna upprätthålla sin höga trovärdighet. Det gynnar också konkurrenskraften för svenska lantbrukare. Men i dag är många lantbrukare eniga om att kontrollerna har gått överstyr och alltför mycket arbetstid går åt till kontroller istället för att ta hand om djuren eller vara ute på fälten. Centerpartiet är övertygade om att mycket av den arbetstid som går åt till kontroller skulle frigöras bara av att myndigheterna blev bättre på att samordna sig. Detsamma gäller om kontrollerna förenklades genom digitala möjligheter och om man drog nytta av det arbete som certifieringarna i lantbruket redan gör.

Stärk primärproduktionens motståndskraft och återuppbygg beredskapslager för lantbrukets insatsvaror

Hela livsmedelskedjan måste fungera för att maten ska hamna på tallriken. För att stärka motståndskraften inom primärproduktionen vill Centerpartiet att regeringen ska ta initiativ för att stärka gårdarnas beredskap genom ökad kunskap och rådgivning om säkerhet och beredskap samt se över de ekonomiska stöd som finns för att investera i gårdarnas beredskap. 2025 införde regeringen ett nationellt investeringsstöd för ett robust jordbruk, vilket är positivt, men det har en otillräcklig budget för att i tillräcklig utsträckning förbereda de svenska lantbruken på strömavbrott eller långvariga avbrott i vattenförsörjningen samt att ha beredskap när det gäller IT-incidenter och brist på kritiska insatsvaror m.m.

Under pandemin fick vi lära oss att störningar i utrikeshandeln snabbt kan få stora konsekvenser för den inhemska produktionen och svenskt jordbruk tenderar att vara extra sårbart eftersom det importerar mycket insatsvaror. Någon omfattande lagerhållning för beredskapsändamål finns i dag inte i Sverige och Centerpartiet menar i likhet med regeringens livsmedelsberedskapsutredning (SOU 2024:8) att det är hög tid att vi stärker vår beredskap för att mildra de negativa konsekvenserna av allvarliga störningar i livsmedelsförsörjningen. Beredskapslagring kommer att vara en del av lösningen och den behöver i synnerhet omfatta varor inom jordbruksområdet som krävs för framställning av nödvändiga livsmedel. Bland dessa insatsvaror finns drivmedel, foder, gödsel och vissa växtskyddsmedel. Det är hög tid att regeringen agerar i frågan och slutar skjuta den framför sig. Livsmedelsberedskap för en ny tid (SOU 2024:8) lägger en bra grund för beredskapsarbetet i sitt förslag på en ny livsmedelsberedskapslag och regeringen bör gå vidare med utredningens förslag i en proposition.

Ta bort lönekravet för arbetskraftsinvandring

Regeringens åtstramade arbetskraftsinvandring undantar säsonganställda inom lantbruket, men det drabbar annan viktig arbetskraft som besitter eftertraktade kunskaper. Vi vill därför slopa lönekravet för arbetskraftsinvandring och se ett regelverk där arbetskraftsinvandringen utgår från företagets behov och bygger på att lönen ska vara reglerad enligt kollektivavtal. Fusk och missbruk ska stävas på alla sätt, men med lösningar som faktiskt fungerar. Fokus ska vara på att attrahera den arbetskraft vi är i behov av för att klara kompetensförsörjningen i hela landet inklusive den svenska livsmedelsproduktionen.

Livsmedelspolitik

Konkurrenssituationen inom dagligvaruhandeln

Över tid har det skett en allt kraftigare koncentration inom svensk dagligvaruhandel där antalet aktörer på marknaden sjunker till följd av uppköp. Den ökade koncentrationen innebär risk för bristande konkurrens som drabbar både livsmedelsproducent och matkonsument. Regeringen bör säkerställa att Konkurrensverket har tillräckliga resurser eller verktyg för att analysera affärer och garantera att det finns en tillräcklig konkurrens inom dagligvaruhandeln.

Livsmedelsfusk

Att få bukt med livsmedelsfusk har länge varit en prioriterad fråga för Centerpartiet och det är tack vare Centerpartiet som utredningen Stärkt kontroll av fusk i livsmedelskedjan (SOU 2024:44) tillsattes. Utredningen innehåller flera skarpa förslag som regeringen bör ta vidare. Vi ser att det är av särskild vikt att en nationell kontrollstyrka med specialistkompetens och tillräckliga resurser för att kunna utföra fuskkontroller på livsmedelskedjans alla områden i hela landet tillsätts. Det bör även införas en särskild sanktionsavgift mot fusk i livsmedelskedjan som gör det kännbart för de som inte lever upp till regelverken. Regeringen har 2025 gett Livsmedelsverket i uppdrag att under perioden 2026–2030 förstärka och vidareutveckla de pågående insatserna för att motverka livsmedelsfusk, bl.a. i syfte att öka konsumenternas förtroende för redligheten i livsmedelsproduktionen. Det är välkommet, men det innebär inte den ambitionshöjning som utredningens förslag skulle innebära om den genomfördes.

Ursprungsmärkning

På restauranger och i offentliga kök har informationen om var maten är producerad ofta varit svåråtkomlig. Därför har Centerpartiet länge tyckt att det ska införas nationella bestämmelser gällande ursprungsinformation för kött på restaurang och i offentliga kök. För att ett sådant förslag om nationella bestämmelser ska kunna genomföras behöver utformningen ske på ett sätt som inte skapar onödig administration för företagen. Från den 1 mars 2025 har Livsmedelsverket bestämt att restauranggäster ska kunna få veta var köttet som serveras på restaurangen kommer ifrån. De nya reglerna innebär att restauranger måste kunna informera om ursprungsland för kylt och fryst, inklusive malet, kött från nöt, svin, får, get och fjäderfä. De nya reglerna gäller bara till och med

utgången av 2026 för att Livsmedelsverket ska kunna utvärdera bestämmelserna och följa utvecklingen av lagstiftningen på EU-nivå. Enligt Livsmedelsverket har restauranggästen rätt att få informationen, och den kan ges muntligt på begäran eller skriftligt. Informationen kan framgå direkt på menyer, men det räcker också med en skylt om att gästen kan fråga om vilket land köttet som serveras på restaurangen kommer ifrån. Regelverket för ursprungsmärkning på restauranger är fortfarande relativt nytt och Centerpartiet välkomnar en utvärdering som analyserar om nuvarande utformningen faktiskt bidragit till fler aktiva val hos restaurangbesökare och om inte, hur reglerna i så fall kan förbättras, innan de permanentas.

Djurskydd

Nationell lagstiftning

Svensk djurskyddslagstiftning är bland de skarpaste i världen och svenska djurhållare levererar djurvälstånd av riktigt hög nivå. Delar av lagstiftningen behöver dock moderniseras för att hänga med i utvecklingen. Beteskravet bör utvecklas i en mer flexibel riktning där djurhållaren ges mer handlingsfrihet, med start- och slutdatum som varierar regionalt över landet och möjlighet att anpassa sig efter ex. väder och markförhållanden. Utredningen Animalieproduktion med hög konkurrenskraft och gott djurskydd (SOU 2024:56) föreslår att beteskravet för kor som hålls i lösdrift generellt ska slopas. Det är inget som Centerpartiet ställer sig bakom, men det är samtidigt viktigt att höga nationella djurskyddskrav inte innebär en konkurrensnackdel för svenska lantbruksföretag och regeringen bör därför verka för att det ska införas en djurvälståndsansättning för bete. Det har tidigare inte varit möjligt eftersom det inte gått att få stöd för att följa nationell lagstiftning som går längre än EU: s. Kommissionen har dock på senare tid öppnat för det och därmed bör också den svenska regeringen agera för en nationell djurvälståndsansättning för bete.

EU:s djurskyddslagstiftning

De europeiska djurskyddsreglerna blir allt mer utdaterade. Sverige är i sammanhanget en förebild, men för en rättvis konkurrens på den inre marknaden och för djurens välfärd krävs en uppdatering som moderniserar och skärper EU:s krav. En sådan lag bör bland annat innebära ett förbud mot att hysa djur i burar, inte minst höns där det är standard med frigående höns i Sverige, men där det är vanligt med burhöns i andra EU-

länder. Överlag bör kraven på djurskydd och miljöhänsyn inom djurhållning höjas till svensk nivå.

En annan viktig problematik med varierande djurskyddsregler i EU är den alldeles för höga antibiotikaanvändningen som leder till antibiotikaresistens. Här pågår ett arbete med att uppdatera de europeiska riktlinjerna för antibiotikaanvändningen. Men EU behöver även ta ledartröjan internationellt och vara en drivande kraft för att få till ett globalt avtal för mer ansvarsfull antibiotikaanvändning.

Akut smittskyddsarbete

När afrikansk svinpest konstaterades i Sverige för första gången hösten 2023 blev det ett stresstest för det svenska smittskyddsarbetet. Svinpesten fick stora konsekvenser för boende och näringsidkare, men att smittan lyckades hållas så lokaliserad får ändå ses som en framgång. Sverige behöver ta lärdom från utbrottet av afrikansk svinpest och ifrån andra utbrott såsom blåtunga, och stärka beredskapen inför framtida utbrott, som vi vet kommer att inträffa. En konkret lärdom från utbrottet av afrikansk svinpest har exempelvis varit att avfallsbolag behöver säkerställa att vildsvin inte kommer i kontakt med organiskt avfall.

Höj veterinäryrkets attraktivitet

Veterinärbristen för lantbrukets djur och stora djur har blivit allt mer akut, särskilt i glesa geografier. Den nya och växande marknaden för smådjurskliniker har inneburit en ännu högre konkurrens om de befintliga veterinärerna. Det har i sin tur inte underlättats av att det funnits stora brister inom Distriktsveterinärerna, som ska säkerställa veterinär service i hela landet. Detta gör att djurvälståndet riskeras, med stora påfrestningar på djurägaren och de verksamheter som är beroende av tillgänglig veterinärtillsyn. För att vända trenden krävs att fler som vill arbeta med lantbruksdjur söker sig till utbildningarna och att yrket är attraktivt. Här behöver vidtas fler åtgärder för att höja både statusen på yrket och attraktiviteten att verka på landsbygden. De åtgärder regeringen hittills har presenterat har inte varit tillräckliga.

Investera i livsmedelsproduktionen

Jordbrukspolitik

Som anförts ovan behöver den svenska livsmedelsproduktionen öka för att stärka vår beredskap. Svensk livsmedelsproduktion är klimateffektiv och har låg miljöpåverkan.

Trots det har svensk livsmedelsproduktion under de senaste 20 åren kraftigt minskat. Bara sedan 2003 har över 9 000 jordbruksföretag lagts ned och mängden brukad åkermark har minskat. Därför måste konkurrenskraften för den svenska livsmedelsproduktionen stärkas. Centerpartiet anser att den befintliga jordbrukspolitiken inom såväl EU som Sverige har stora utmaningar. Den har inte ökat böndernas lönsamhet och konkurrenskraft tillräckligt väl och står inför en stor omställning i och med eventuell framtida utvidgning av unionen. Sverige bör spela en aktiv roll på europeisk nivå med att reformera den i en mer hållbar riktning. Det kommer om inte annat bli nödvändigt vid en eventuell utvidgning av unionen med Ukraina. Samtidigt behöver konkurrenskraften värnas. EU konkurrerar på en global marknad och då duger det inte att binda ris åt egen rygg genom byråkrati och onödiga förbud. Därför har Centerpartiet varit drivande för lika spelregler för jordbruket i Europa gällande användning av växtskyddsmedel, djurhållning, antibiotika, statistikrapportering och för att möjliggöra den så kallade gensaxen i kommersiell växtförädling. I områden där svenska bönder ligger i framkant är det viktigt att resten av Europas länder kommer ut på banan för att höja standarden och öka svenska bönders konkurrenskraft. Regelbördan för jord- och lantbrukare måste ses över på alla nivåer. Den lantbrukare i Sverige som till exempel bedriver mjölk- och nötköttsproduktion, i kombination med växtodling, har idag närmare 500 lagkrav att förhålla sig till, enligt Lantbrukarnas Riksförbund. På EU-nivå vill vi att EU-kommissionen ska rensa i sin regelflora och att de kontroller som följer med regelverken successivt ska minska och bli mer resultatorienterade. Detsamma behöver ske bland de inhemska regler som våra företagare behöver leva upp till. Regeringen har utlovat att så ska ske, men ännu finns inga resultat.

Flexibel och hållbar vattenhantering

Ett föränderligt klimat där såväl torka som översvämningar blir mer vanligt förekommande ställer högre krav på jordbruket. Möjligheter att reglera vattenstånden med dränering och spara vatten i bevattningsdammar blir allt viktigare för att säkra skördarna. Även våtmarker spelar en viktig roll som buffring och lager av vattenflöden. Mer frekventa översvämningar gör även att jordbrukares vattenhantering allt mer påverkar andra aktörer nedströms, vilket kan vara andra markägare men också exempelvis dricksvattenreservoarer eller reningsverk. Vattenfrågorna i jordbruket kräver ett samlat grepp och bör prioriteras högre på regeringens politiska dagordning. Regeringen har exempelvis avsatt medel som lantbrukare kan söka för att investera i bevattningsdammar. Problemet är att villkoren är så oförmånliga att pengarna inte går åt

och de villkorsändringar som gjordes i den strategiska planen hösten 2025, för att öka efterfrågan på stöd, kommer även de att vara otillräckliga. Det kommer att krävas betydligt kraftfullare insatser från regeringen, Jordbruksverket och länsstyrelserna för att investeringarna i bevattningsdammarna ska ta ordentlig fart.

Regelverket kring markavvattning upplevs av många som komplicerat och otydligt. Hanteringen av ärenden om markavvattning skiljer sig dessutom ofta åt mellan länsstyrelser. Det kan därför finnas ett behov av att se över om markavvattningsbestämmelserna fyller den funktion som det är tänkt eller om det finns skäl att göra ändringar i lagen. Inte minst då det har visats att igenläggning av diken för restaurering av våtmarker kan ge betydande positiva effekter på kolbalansen. För att möjliggöra en förändring i miljöbalken och markavvattningsbestämmelserna så behövs utredningar av eventuella miljörelaterade konsekvenser och effekter, inte minst för att skydda biotoperna enligt miljö kvalitetsmålen.

Tillåt genomredigerade grödor

Nya tekniker med genomredigering tillåter snabbare och mer precis förädling av grödor. Sådana grödor skulle kunna främja produktiviteten i jordbruket genom bättre avkastning och förbättrad resistens mot sjukdomar och parasiter samtidigt som användningen av växtskyddsmedel skulle kunna minskas. Därför behöver kommersiell odling av genomredigerade grödor tillåtas i EU.

Stärkt forskning och innovation

Genom forskning och utveckling kan vi främja utvecklingen av en ekologiskt, ekonomiskt och socialt uthållig produktion. Den snabba teknikutvecklingen i samhället i stort präglar även jordbrukssektorn. För att fortsatt hålla den svenska jordbrukssektorn i framkant krävs därmed ett ständigt innovationsarbete. Därför bör åtgärder för att stärka forsknings- och innovationsarbetet inom näringen övervägas.

Jakt och viltvård

Jaktlagstiftning

Jakten ska regleras ifrån Sverige. Centerpartiet värnar den breda svenska jakttraditionen och anser att jaktfrågor generellt ska beslutas på nationell nivå snarare än på EU-nivå. När beslut som påverkar jakt ändå fattas på EU-nivå, direkt eller indirekt, måste regionala och lokala skillnader beaktas. Den svenska jakt- och viltförvaltningen

hämmas i dag av flera regelverk och Sverige behöver därför omgående modernisera sin jaktlagstiftning.

Inte minst behövs en samlad klövviltförvaltning för att stävja de stora viltskador svenska jordbrukare drabbas av. Vildsvin är det djur som står för flest viltskador inom jordbruket med betydande ekonomiska bortfall som resultat för bönderna.

Svinpestutbrottet under 2023 illustrerar hur en alltför stor vildsvinspopulation kan bidra med betydande smittspridning med stora konsekvenser till följd för såväl näringsidkare som privatpersoner i området. En samlad klövviltförvaltning bör därför ha som uttryckligt mål att reducera viltskadorna.

Centerpartiets förhoppning är att den av Centerpartiet initierade jaktlagsutredningen ska bidra till en mer hållbar förvaltning av de svenska viltstammarna och vildsvinsstammen specifikt. Jaktlagsutredningen ska vara klar senast den sista december 2025 och förhoppningsvis kommer utredningen att landa i att syftet med lagen inte bara ska vara att bevara arter och främja viltet som resurs, utan att lagstiftningen också ska syfta till att minska viltskadorna inom jord- och skogsbruket samt bidra till att mängden trafikolyckor med vilt inblandat minskar. Med en sådan portalparagraf finns förutsättningar att modernisera viltförvaltningen efter de förhållanden som gäller i dag och inte de förhållanden som gällde när lagstiftningen tillkom i mitten av 1980-talet, på den tiden viltstammarna var betydligt mindre än i dag.

Revidera fågeldirektivet

EU:s fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv är exempel på regelverk som idag har en orimlig påverkan på svensk jakt och som därför behöver ses över och uppdateras.

Fågeldirektivet skyddar exempelvis Sveriges vanligaste gås, den vitkindade gåsen, samt fågeln skarv trots att dessa arter ökat kraftigt på senare år och ställer till stora skador för det svenska jordbruket, yrkesfisket och badvattenkvalitén.

Rovdjurspolitiken

Centerpartiet anser att den samlade rovdjurspolitiken bör ha större lokal förankring.

Varg som angriper tamdjur är ett bekymmer för svenska tamdjursägare och skapar oro. Rovdjursangrepp sker med jämna mellanrum, och flera län har haft ett antal attacker under åren. I slutet av juni 2025 trädde en ändring i kraft av vargens skyddsstatus i art- och habitatdirektivet som ger Sverige större handlingsfrihet i vargförvaltningen. Enligt regeringen ska ändringen leda till att den regionala nivån på ett effektivare sätt ska

kunna hantera problem som uppstår på grund av vargförekomst. Nu är det upp till regeringen att bevisa att så blir fallet.

Beslut om skyddsjakt efter stora rovdjur behöver basera sig på god kunskap om regionala förhållanden. Det kan t.ex. handla om bedömningar av om det finns områden inom länet som är särskilt sårbara för förekomst av stora rovdjur såsom renskötselområdets kalvningsland under kalvningsperioden, områden med traditionellt fåbodbruk under betessäsongen, områden med särskilt hög täthet av tamdjursbesättningar samt skärgårdsöar med frigående betesdjur etc. Som ett led i att åstadkomma en effektivare rovdjursförvaltning vill Centerpartiet att regeringen stödjer ett arbete med att skapa länsvisa kartor över särskilt sårbara områden för tamdjurshållningen för att underlätta och skynda på beslut om skyddsjakt.

Riksdagen beslutade 2013 att vargens referensvärde för gynnsam bevarandestatus ska vara 170–270 individer för att uppnå minsta livskraftiga population. Trots det ser vi i dag en vargstam som är betydligt större än så. Det har resulterat i omfattande vargangrepp i delar av Sverige, vilket skadar förtroendet för politiken. I juni 2024 presenterade Naturvårdsverket en utredning som visar att det är möjligt att sänka referensvärdet till 170–270 och i mitten av juni gav regeringen Naturvårdsverket i uppdrag att rapportera 170 vargar som referensvärde i fråga om populationsstorlek för gynnsam bevarandestatus i Sverige. Vargens utbredning i södra Sverige för med sig stora socioekonomiska konsekvenser och tvingar redan djurhållare att lägga ner sin verksamhet. Betänkandet Animalieproduktion med hög konkurrenskraft och gott djurskydd (SOU 2024:56) redovisar hur vargen skadar den svenska konkurrenskraften, särskilt för fårnäringen.

Centerpartiet anser att den svenska vargstammen ska minska och att den med hänsyn till nuvarande läge ligger i den nedre delen av spannet närmare 170 individer.

Vapenlagstiftning

Dagens vapenlagstiftning är föråldrad och skapar många byråkratiska hinder för vapenägare, och att modernisera och förenkla reglerna är därför mycket angeläget. I Regeringens proposition Genomförande av ändringarna i vapendirektivet (Prop. 2022/23:102) gick regeringen tyvärr inte alls tillräckligt långt i att förenkla för Sveriges jägare och sportskyttar. Tydligast var regleringen av vapenmagasin där regeringen valde att föreslå en innehavsreglering, som är det mest inskränkande tillvägagångssättet, i stället för en användningsreglering som är den minst inskränkande. Detta motiverades

med att en användningsreglering inte skulle följa vapenlagens generella struktur och utformning. Utöver att innehavsregleringen är en tydlig överimplementering eftersom magasin som sådana regleras i stället för att reglera användningen av vissa magasin i vissa situationer innebär det en uppenbar osäkerhet och svårtilämplighet för jägare, sportskyttar och detaljhandlare.

Genom att man inte definierar magasin utifrån magasinets egna tekniska egenskaper utan utifrån möjligheten att sätta in dessa i vissa typer av vapen kan samma magasin komma att gå från att vara oreglerat till tillståndspliktigt utifrån omständigheter som står helt utom innehavarens kontroll och kännedom. Ett magasin som i dag och genom den föreslagna lagändringen inte omfattas av regleringen skulle kunna bli tillståndspliktigt genom att exempelvis ett nytt korthållsgevär presenteras på marknaden. Den föreslagna innehavsregleringen i kombination med den oklara definitionen av magasin gör det i princip omöjligt för detaljhandlare som inte är vapenhandlare att sälja magasin.

Helena Lindahl (C)

Stina Larsson (C)

Rickard Nordin (C)

Mona Smedman (C)

Anders Ådahl (C)

Anders Karlsson (C)

Ulrika Heie (C)

Elisabeth Thand Ringqvist (C)

Martin Ådahl (C)